

Ralská pahorkatina

Pestrá krajina na severu Čech. Severní část tvoří bývalý vojenský prostor v okolí Stráže pod Ralskem, příroda je zde poznamenána nejen činností vojáků, ale také těžbou uranu. Nad Stráží ční nejvyšší vrchol pahorkatiny - sopečný vrch Ralsko (696 m n. m.). Někdejšími sopečnými vrchy jsou i těžbou poznamenaný Tlustec (591 m n. m.) a známý Velký Bezděz (604 m n. m.) a Malý Bezděz (577 m n. m.). Uprostřed Ralské pahorkatiny leží Máchovo jezero, v lesích kolem něj jsou ukrytá menší pískovcová skalní města.

Putování začínáme u Cvikova, kde vcházíme do **Údolí samoty**. Na konci Údolí je nevelké návrší, z jehož temene vystupuje dvojice pozoruhodných pískovcových skal, mohutnější **Čertova skála** a štíhlejší **Panenská skála**.

Havraní skály - skupina sedmi skal. Nejvyšší z věží byla v 19. století zpřístupněna hrabětem Kinským vytesanými schody.

Zámek Sloup v Čechách byl postaven v **18. století**. Majitelem byl Josef Jan Maxmilián Kinský. Nyní je v dobrém stavu a sídlem **domova důchodců**.

Sloup v Čechách je památkově chráněný **skalní hrad**. Samotný hrad postavili asi ve **13. století Ronovci**. Ke konci období **husitských** se na hradě usídlil loupeživý **rytíř** Mikeš Pancíř ze Smojna. Během **třicetileté války** byl zničen **švédskými** vojsky a pak již obnoven nikdy nebyl. Od roku **1679** patřil **poustevníkům**. V roce 1785 byla poustevna úředně zrušena císařem Josefem II. Hrabě Kinský ji pak upravil na výletní místo.

Samuelova jeskyně. Poustevník **Samuel** si vytesal v roce **1718** ve skále jeskyni, kterou používal jako své obydlí. V ní se věnoval broušení skleněných čoček, výrobě brýlí a dalekohledů. Strávil tu 17 let, v roce **1735** odešel na nedaleký **hrad Sloup**, na jehož vrcholu je jeho socha s dalekohledem. Poustevna má několik ve skále vytesaných místností. Ke vchodu vede řada do skály vytesaných schodů.

Rozhledna Na stráži byla postavena v období let 2010 až 2011 na výšině nad obcí Sloup v Čechách.

Pod rozhlednou se nachází **Lesní divadlo**. S jeho výstavbou se začalo v roce 1920. Na jaře roku 2004 bylo jeviště s hledištěm obnoven a je využíváno ke kulturním vystoupením.

Velká cikánská jeskyně je zřejmě přírodního původu. Je to mohutný skalní převis, hluboký téměř 30 metrů, vysoký 3 a široký 15 metrů. Asi sto metrů od Velké cikánské jeskyně najdeme Malou cikánskou jeskyni, která vznikla zřejmě těžbou písku.

Modlivé údolí. Protože se o dole tradovalo několik pochmurných pověstí (motivem byla láska a smrt), čeledín ze statku v roce 1704 pověsil v údolí obrázek Panny Marie a Ježíše. Místo začali navštěvovat poutníci a začali šířit pověsti o zázracích. Roku 1772 zde vznikla dřevěná kaplička.

Koncem 18. století tuto původní kapličku nechala hraběnka Alžběta Kinská nahradit kapličkou vytesanou ve skále.

Vrch Slavíček je výrazný čedičový vrch. Jeho jméno bylo podle místní tradice odvozeno od hvízdání větru ve skalních slujích. Na severním svahu kopce vyčnívá několik čedičových ostrohů, mezi nimiž je asi 15 m vysoká kuželovitá skalní věž, zvaná **Bílá paní**.

Vrch Ortel 554 m n. m. je výrazný **znělcový vrch**. Bývalo zde **popraviště** města **Cvikova**. Na **vrcholu** se nachází skalní vyhlídka s omezeným rozhledem, jemuž brání vzrostlý **les**. Ortel je podle **psychotroniků** jedno z nejnegativnějších míst v Čechách, z **hory** prý vycházejí negativní vibrace.

Státní zámek Zákupy je **renesanční zámek** z 16. Století. Součástí zámeckého areálu jsou četné hospodářské objekty, hradní příkop s medvědy, **anglický a francouzský park**. V roce **1815** byl zákupským titulárním vévodou jmenován syn **Napoleona Bonaparta, Napoleon II.**, zvaný **Orlík**. V důsledku své předčasné smrti se však správy zámku nestačil ujmout. Po roce **1850** sloužil zámek v Zákupích jako letní sídlo císaře **Ferdinanda I. Dobrotivého**. Po jeho smrti zámek převzal císař **František Josef I.**, ale ten zde pobýval jen zřídka. V roce **1876** na zámku proběhlo státnické setkání císaře Františka Josefa I. s **carem Alexandrem II.** Roku **1900** se zde následník rakousko-uherského trůnu **František Ferdinand d'Este** oženil s hraběnkou **Žofíí Chotkovou**.

Národní přírodní rezervace Novozámecký rybník byla vyhlášena v roce **1933**. **Rybník** byl založen v době **Karla IV.** Voda přitéká do rybníka vytesaným kanálem ve skále tzv. Mnichovskou průrvou a odtéká Novozámeckou průrvou. Průrvy jsou technickými kulturními památkami.

Zámek Zahrádky nechala postavit Kateřina z Vartenberka. Po **bitvě na Bílé hoře** koupil zámek **Albrecht z Valdštejna**. Zámek nechal upravit do **barokní** podoby. Po Albrechtově smrti zámek připadl **rodu Kouniců**. Na zámek jezdili známí Češi – **J. Dobrovský, F. Palacký, P. J. Šafařík, Božena Němcová**. V lednu 2003 zámek vyhořel.

Národní přírodní památka Peklo se nachází v **údolí Robečského potoka** mezi obcí **Zahrádky a Česká Lípa**. Naučná stezka začíná v osadě Karba, je lemována po obou stranách impozantními pískovcovými skálami. Cestu podél potoka zpříjemňují dřevěné mostky a chodníky. Na jaře zde rozkvétá velké množství bledulí.

Jiljov byl skalní hrádek, tvrz, jejíž zbytky jsou nedaleko obce **Holany**. Pochází z 14. století a dnes je chráněn jako **kulturní památka**.

Městys Holany je známý okolní soustavou **rybníků, která** vznikla postupně v 16. až 17. století.

Vísecká rychta patří k největším roubeným stavbám v Čechách. Byla vystavěna r. 1797. Dnes je zde expozice mapující styl bydlení v Severních Čechách.

Ronov je výrazný [čedičový vrch kuželovitého tvaru](#), nacházející se na samém [západě Ralské pahorkatiny](#), mezi [obcemi Blíževedly, Kravaře a Stvolínky](#). Na vrcholu kopce je zřícenina hradu. Byl založen koncem 14.století jednou z větví [Ronovců](#). Od roku 1608 byl uváděn jako zpustlý.

Zřícenina [hradu Jestřebí](#). Jedná se o částečně do [skály vysekaný hrad](#). Nejpozoruhodnějším zbytkem hradu je v pískovci vytesaná prostora s významnými relikty šlapacího kola [rumpálu](#). Pozoruhodná je rovněž absence klasických [hradeb](#). Vrchol skalního bloku byl opatřen přímo [cimbuřím](#). Hrad byl postaven na přelomu 14. a 15. století. Jako pustý je uváděn od poloviny 16. století.

Lysá skála, známá též jako Spící panna, je nejvyšším [vrcholem](#) skupiny [Provodínských kamenů](#).

Zelená turistická značka z Hradčan do Jestřebí nás dovede k pískovcovému útvaru - **Skalní bráně**. Jedná se o jakousi zmenšeninu známé Pravčické brány, je asi 4 m vysoká a stejně tak široká. Mnohem úchvatnější je však neobyčejná skála, pro niž se vžil název **Psí kostely nebo Pusté kostely**. Skála je celá prostoupena chodbami a jeskyněmi, tak že tento velký kamenný blok je vlastně nesen přirozenými pilíři a prostor pod ním je natolik odlehčen, že budí dojem, jakoby se měl každým okamžikem zřítit. K dalším zajímavým lokalitám Hradčanských stěn patří **Tvarožník**.

Vrch Tlustec je samostatně stojící dominantou, zdáli z jihu dobře viditelnou i s lomy na svazích. Nebyl považován za cenný. V roce 1982 bylo zahájeno kácení lesa, zbudována příjezdová cesta a technické zázemí kamenolomů a těžba kamení začala. Poté začala přírodovědná inventarizace. Průzkum z let 1985 - 1990 prokázal 300 druhů vyšších rostlin, 62 druhů ptáků, 18 druhů savců a stovky druhů bezobratlých živočichů. V roce 2012 byla těžba kvalitního čediče ukončena.

Stezka hastrmanů v Brništi je především zábavnou a také naučnou stezkou pro děti a jejich rodiny, kde prožijete příjemné okamžiky v okolí vod a mokřadů uprostřed krásné přírody podralského regionu. Stezkou vás budou provádět pohádkové bytosti.

Skalní kaple Božího hrobu je asi 400 m východně od Velenic u silnice do Brniště. V letech 1710-1711 ji vytesal do jedné z pískovcových skal lidový umělec a hospodář Schille z velenického statku. Kaple asi zpočátku nahrazovala kostel, a později se stala oblíbeným poutním místem.

V roce 1854 nechal hrabě Karel Kinský u Velenic postavit továrnu na zrcadla, nazvanou podle okolních skal "**Rabštejn**". Její pěkná patrová budova byla přistavěna k vysoké a strmé skalní stěně. Fungovala až do hospodářské krize ve 30. letech 20. století.

K broušení skla se ve zdejších zrcadlárnách používal písek, těžený v několika **podzemních lomech**. V průběhu těžby, trvající okolo 150 let, byly do pískovcových skal vyhloubeny

rozsáhlé podzemní prostory s klenutým stropem, zajištěným proti zřícení mohutnými skalními pilíři - **Pekelné jeskyně**. V roce 2003 zde byla otevřena motorkářská hospoda.

Skála smrti, dříve též nazývaná Rytířský skok, u Kunratic u Cvikova. Je to asi 15 m vysoká pískovcová skalní stěna, na níž je vytesán reliéf znázorňující rytíře na vzpínajícím se koni a dívčinu padající ze skály.

Vrch Stříbrník - je variací na prácheňskou Panskou skálu, ale v daleko výraznějším pojetí. Na vrcholu se nachází čedičová skála s vůči sobě paralelně posunutými vrcholy, které ční jako ostny a říká se jim také dračí zuby. Díky geologickému podkladu tvoří přírodní památka ostrůvek pestré teplomilné vegetace. Jedná se o jedinou známou přírodní lokalitu tohoto druhu v okolí. V prostoru se zdržuje a hnízdí chráněný Výr velký.

U vesnice Křížany se nachází dvojice skalních věží nazývaná **Vajoletky**. Místo je v mapách označováno jako Krkavčí návrší. Jsou to asymetrické vrcholové skály (10–20 metrů vysoké) tvaru úzkých zdí, věží a sloupů.

Pramen Ploučnice. Hluboká tůň, v níž vyvěrá velmi vydatný pramen v podobě řady drobných pramínků. Tůň lemovaná olšemi navazuje bezprostředně na Jenišovský rybník. Přímo z pramene vede náhon na Jenišovský mlýn. Prameniště bylo v literatuře označováno za jedno z nejvydatnějších ve střední Evropě (jeho vydatnost neklesala ani v době největšího sucha).

Stohánek. Jedná se o zbytky hrádku na osamoceném pískovcovém suku. Ve skalním bloku jsou zřetelné upravené místnosti, kdysi obývané poustevníky.

Hrad Děvín. V minulosti pevný hrad byl **založen kolem roku 1250**. Oblast tehdy patřila **rodu Markvarticů** a pravděpodobně oni Děvín založili. Konečná podoba hradu byla dovršena ve 14. století. Hrad nebyl nikdy dobyt. V roce 1645 byl pobořen Švédy, potom začal pustnout. Zachováno je poměrně rozsáhlé zdivo, sklepy a hradní studna. V podzemních prostorách jsou chráněná zimoviště netopýrů.

Průrva Ploučnice (zvaná též *Pekelný jícen*, *Hromová rána* či *Čertova díra*) je umělým vodním **tunelem**, kterým protéká řeka **Ploučnice**. Tunely byly zhotoveny ručně krumpáčem a mají výšku i šířku 3,5–4 m. Ve stěnách jsou patrné otvory sloužící k zapuštění pěti dřevěných jezů a uzávěr. Na konci padá voda asi metrovým stupněm do tůně pod skalní stěnou.

Břehyně byla založena pravděpodobně současně s **Břehyňským rybníkem**. **Národní přírodní rezervace Břehyně – Pecopala** je jednou z prvních rezervací v Česku, které byly zahrnuty do sítě biogenetických rezervací Rady Evropy.

Máchovo jezero je největší **rybník** v **Libereckém kraji** a **osmý největší** v **České republice**. Jde o třetí největší český rybník, který leží jinde než v **Jihočeském kraji** a je dnes využíván hlavně pro rekreaci.

Hrad Bezděz byl poprvé zmíněn roku [1264](#) za vlády [Přemysla Otakara II.](#) Je postaven ve stylu rané [gotiky](#). Do české historie se zapsal i jako místo, kde byl uvězněn pozdější král [Václav II.](#) i se svou matkou [Kunhutou](#). Vlastníkem hradu byl také král [Karel IV.](#), který zde pobýval v letech 1351, 1352, 1357 a 1367, a jeho syn [Václav IV.](#) V roce [1621](#) byl hrad dobyt a vypálen. Po roce [1624](#) ho získal [Albrecht z Valdštejna](#), který na hrad povolal [mnichy řádu sv. Augustina](#).

Vranovské skály jsou [přírodní památka](#), státem chráněná od roku 1991. Předmětem ochrany je celý skalní komplex nad osadou [Vranov](#). Nejznámější je Juliina vyhlídka, vytvořená v roce 1822 hrabětem Franzem Hartingem na počest své manželky hraběnky Juliany, která si ji velice oblíbila. Dnes je z ní zachován jen základový kruh vtesaný do skály.

Hrad Ralsko. Na skalnatém vrcholku zalesněné hory se nacházejí hradby, zříceniny dvou obytných věží, obvodové zdivo paláce a zbytky zdiva dalších budov. Zachovaly se mohutné štítové zdi o tloušťce 5-6 metrů. Hrad je chráněn od roku 1958 jako [kulturní památka České republiky](#). Kdy byl hrad přesně založen, doloženo písemně není. Zakladateli hradu mohou být Markvarticové, ale podle archeologů spíše Vartenberkové. Po [husitských válkách](#) hrad rychle střídal majitele a roku [1468](#) byl dobyt [žitavským](#) vojskem z Lužice. Pak zde působili loupeživí [rytíři](#) a nacházela se zde podlouná mincovna. O sto let později byl popisován jako pustý.

Lenka Nováková